

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

III. ÚS 507/2012-13

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí senátu 23. októbra 2012 predbežne prerokoval sťažnosť obchodnej spoločnosti T., s. r. o., N., zastúpenej advokátkou Mgr. Ing. E. S., N., pre namietané porušenie jej základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a základného práva na rovnosť účastníkov v súdnom konaní podľa čl. 47 ods. 3 Ústavy Slovenskej republiky a podľa čl. 37 ods. 3 Listiny základných práv a slobôd uznesením Okresného súdu Nitra sp. zn. 7 C 273/09 z 26. júna 2012 a takto

r o z h o d o l :

Sťažnosť obchodnej spoločnosti T., s. r. o., o d m i e t a ako zjavne neopodstatnenú.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 27. augusta 2012 doručená sťažnosť obchodnej spoločnosti T., s. r. o., N. (ďalej len „sťažovateľka“), pre namietané porušenie jej základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a základného práva na rovnosť účastníkov

v konaní podľa čl. 47 ods. 3 ústavy a podľa čl. 37 ods. 3 Listiny základných práv a slobôd (ďalej len „listina“) uznesením Okresného súdu Nitra (ďalej len „okresný súd“) sp. zn. 7 C 273/09 z 26. júna 2012.

Sťažovateľka v sťažnosti uviedla, že v konaní o určenie vlastníckeho práva k nehnuteľnostiam vedenom okresným súdom pod sp. zn. 7 C 273/09 vystupuje v procesnom postavení odporkyne. V predmetnom konaní sa uskutočnilo niekoľko pojednávaní pre účely prerokovania veci samej a vykonania dôkazov.

Na pojednávaní konanom 5. júna 2012 účastníci po poučení podľa § 120 ods. 4 Občianskeho súdneho poriadku (ďalej aj „OSP“) uviedli, že nemajú návrhy na doplnenie dokazovania, a po oboznámení obsahu súdneho spisu a výzve okresného súdu podľa § 118 ods. 4 OSP zhrnuli svoje návrhy a vyjadrili sa k dokazovaniu i k právnej stránke veci, pričom právna zástupkyňa sťažovateľky svoj záverečný návrh predložila aj v písomnom vyhotovení. Následne okresný súd uznesením vyhlásil dokazovanie za skončené a zároveň odročil pojednávanie na 26. jún 2012 pre účely vyhláseniu rozsudku (ďalej aj „uznesenie z 5. júna 2012“).

Dňa 25. júna 2012 okresný súd telefonicky kontaktoval právnu zástupkyňu sťažovateľky a oznámil jej, že 26. júna 2012 rozsudok nevyhlási a uvedené uznesenie plánuje zrušiť a vo veci nariadiť nový termín pojednávania.

Na pojednávaní konanom 26. júna 2012 okresný súd prítomným oznámil, že po zistení, že právna zástupkyňa sťažovateľky až v rámci konečného návrhu predniesla takú právnu argumentáciu, ktorú neprezentovala počas celého konania, je potrebné poskytnúť priestor na vyjadrenie sa k nej aj právnej zástupkyňi navrhovateľov. Z tohto dôvodu vyhlásil uznesenie, ktorým zrušil svoje uznesenie z 5. júna 2012. Okresný súd zároveň poučil prítomných, že odvolanie proti uzneseniu nie je prípustné, pretože ide o rozhodnutie, ktorým sa upravuje vedenie konania (ďalej aj „uznesenie z 26. júna 2012“).

Sťažovateľka v sťažnosti namieta, že dodatočným zrušením uznesenia z 5. júna 2012 uznesením z 12. júna 2012 došlo nielen k popretiu účelu a významu ustanovení § 118 ods. 4 a § 120 ods. 4 OSP, a teda i k zásahu do princípu právnej istoty ako súčasť právneho štátu, ale aj k porušeniu princípu rovnosti účastníkov súdneho konania v zmysle čl. 47 ods. 3 ústavy a čl. 37 ods. 3 listiny. V záverečnom návrhu totiž právna zástupkyňa sťažovateľky vychádzajúc z vykonaného dokazovania a z povinnosti navrhovateľov uniesť dôkazné bremeno pre úspech v konaní spochybnila aktívnu vecnú legitimáciu navrhovateľov, keď podľa jej názoru z doložených dôkazov, ako aj z tvrdení navrhovateľov vyplynulo, že ich právny predchodca ku dňu svojej smrti nevlastnil sporné nehnuteľnosti v podiele 1/2 k celku. Táto právna argumentácia predstavovala výhradne rekapituláciu faktov vplývajúcich z obsahu súdneho spisu. Podľa názoru sťažovateľky právna kvalifikácia veci je vždy vecou súdu v súlade so zásadou iura novit curia, a preto niet žiadneho dôvodu, aby právna argumentácia prednesená po výzve okresného súdu podľa § 118 ods. 4 OSP bola dôvodom na vykonanie takého zásahu, akým bolo zrušenie uznesenia o vyhlásení dokazovania za skončené. Uvedeným postupom okresného súdu bolo porušené základné právo sťažovateľky na spravodlivý súdny proces garantované čl. 46 ods. 1 ústavy. Poskytnutím priestoru navrhovateľom na doplnenie ďalších dôkazov a ich zvýhodnením v predmetnom konaní bola porušená rovnosť účastníkov súdneho konania.

V petite sťažnosti sťažovateľka žiada, aby ústavný súd v náleze vyslovil, že uznesením okresného súdu sp. zn. 7 C 273/09 z 26. júna 2012 bolo porušené jej základné právo na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a základné právo na rovnosť účastníkov v konaní podľa čl. 47 ods. 3 ústavy a podľa čl. 37 ods. 3 listiny, aby uvedené uznesenie zrušil a vec vrátil okresnému súdu na ďalšie konanie, a aby sťažovateľke priznal návrhu trov právneho zastúpenia.

II.

Podľa čl. 124 ústavy ústavný súd je nezávislým súdnym orgánom ochrany ústavnosti.

Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Podľa čl. 140 ústavy podrobnosti o organizácii ústavného súdu, o spôsobe konania pred ním a o postavení jeho sudcov ustanoví zákon.

Ústavný súd podľa ustanovenia § 25 ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) každý návrh predbežne prerokuje na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti navrhovateľa.

Pri predbežnom prerokovaní každého návrhu ústavný súd skúma, či dôvody uvedené v ustanovení § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde nebránia jeho prijatiu na ďalšie konanie. Podľa tohto ustanovenia návrhy vo veciach, na prerokovanie ktorých nemá ústavný súd právomoc, návrhy, ktoré nemajú náležitosti predpísané zákonom, neprípustné návrhy alebo návrhy podané niekým zjavne neoprávneným, ako aj návrhy podané oneskorene môže ústavný súd na predbežnom prerokovaní odmietnuť uznesením bez ústneho pojednávania. Ústavný súd môže odmietnuť aj návrh, ktorý je zjavne neopodstatnený.

V súlade s konštantnou judikatúrou ústavného súdu možno o zjavnej neopodstatnenosti sťažnosti (návrhu) hovoriť vtedy, ak namietaným postupom orgánu verejnej moci nemohlo dôjsť k porušeniu toho základného práva alebo slobody, ktoré označil sťažovateľ, pre nedostatok vzájomnej príčinnej súvislosti medzi napadnutým postupom tohto orgánu a základným právom, porušenie ktorého sa namietalo, ale aj vtedy, ak v konaní pred orgánom verejnej moci vznikne procesná situácia alebo procesný stav, ktoré vylučujú, aby tento orgán (všeobecný súd) porušoval uvedené základné právo, pretože uvedená situácia alebo stav takú možnosť reálne nepripúšťajú. Za zjavne neopodstatnenú

možno považovať takú sťažnosť, pri predbežnom prerokovaní ktorej ústavný súd nezistil žiadnu možnosť porušenia označeného základného práva alebo slobody, realnosť ktorej by mohol posúdiť po jej prijatí na ďalšie konanie (IV. ÚS 16/04, II. ÚS 1/05 a IV. ÚS 288/05).

Predmetom sťažnosti je námietka porušenia základného práva sťažovateľky na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a základného práva na rovnosť účastníkov v konaní podľa čl. 47 ods. 3 ústavy a podľa čl. 37 ods. 3 listiny uznesením okresného súdu sp. zn. 7 C 273/09 z 26. júna 2012 (ktorým zrušil svoje uznesenie z 5. júna 2012 o vyhlásení dokazovania za skončené a o odročení pojednávania pre účely vyhlásenia rozsudku), ku ktorému malo dôjsť v dôsledku nesprávneho postupu a nerešpektovania príslušných ustanovení Občianskeho súdneho poriadku upravujúcich vedenie konania a dokazovanie, resp. moment ukončenia dokazovania. Sťažovateľka namietala, že okresný súd zrušením svojho predchádzajúceho uznesenia a následným poskytnutím možnosti navrhovateľom doplniť ďalšie dôkazy porušil princíp rovnosti účastníkov súdneho konania ako súčasť práva na spravodlivý proces.

Podľa § 118 ods. 4 OSP ak sa pojednávanie neodročuje, pred jeho skončením súd vyzve účastníkov, aby zhrnuli svoje návrhy a vyjadrili sa k dokazovaniu i k právnej stránke veci. Na záver súd uznesením vyhlási dokazovanie za skončené.

Podľa § 120 ods. 4 OSP súd je povinný... poučiť účastníkov, že všetky dôkazy a skutočnosti musia predložiť alebo označiť najneskôr do vyhlásenia uznesenia, ktorým sa končí dokazovanie..., pretože na dôkazy a skutočnosti predložené a označené neskôr súd neprihliada.

Ústavný súd pri posudzovaní namietanej ústavnej nekonformnosti napadnutého uznesenia okresného súdu s poukazom na svoju ustálenú judikatúru predovšetkým konštatuje, že pokiaľ ide o medze zasahovania ústavného súdu do rozhodovacej činnosti všeobecných súdov, ústavnému súdu neprináleží hodnotiť správnosť skutkových záverov či právneho posúdenia veci všeobecnými súdmi, pretože nie je prieskumným súdom, nadriadeným súdom a ani ochrancom zákonnosti (II. ÚS 1/95). Úlohou ústavného súdu totiž

nie je zastupovať všeobecné súdy, ktorým prislúcha interpretácia zákonov. Úloha ústavného súdu sa obmedzuje na kontrolu zlučiteľnosti účinkov takejto interpretácie a aplikácie s ústavou alebo záväznou medzinárodnou zmluvou o ľudských právach a základných slobodách. Posúdenie vecí všeobecným súdom sa môže stať predmetom kritiky zo strany ústavného súdu iba v prípade, ak by závery, ktorými sa všeobecný súd vo svojom rozhodovaní riadil, boli do takej miery zjavne neodôvodnené alebo arbitrárne, že by zásadne popreli účel a význam zákonného predpisu (I. ÚS 115/02, I. ÚS 12/05, I. ÚS 382/06, I. ÚS 88/07).

V intenciách uvedenej judikatúry ústavný súd opakovane zdôrazňuje, že mu zásadne neprislúcha ani hodnotiť vykonané dôkazy (vyjadrenia fyzických osôb a právnických osôb, listiny, výsluchy svedkov, znalecké dokazovanie a iné), resp. ich dostatočnosť pre rozhodnutie všeobecného súdu vo veci samej. Takýto postup ústavného súdu by bol nielen v príkrom rozpore s už uvedenými úlohami ústavného súdu, ale popieral by základnú zásadu ústnosti a základnú zásadu bezprostrednosti súdneho konania, ktoré vytvárajú najlepšie predpoklady na zistenie materiálnej pravdy.

Ústavný súd konštatuje, že všeobecný súd rešpektujúc princíp kontradiktórnosti konania a rovnosti zbraní nie je povinný donekonečna udržiavať stav konfrontácie medzi podaniami, resp. vyjadreniami účastníkov konania, pretože je len na jeho posúdení, kde je rozumná hranica takúto konfrontáciu ukončiť, a pokiaľ má k dispozícii potrebné právne argumenty, pristúpi k rozhodovaniu vo veci samej.

Ústavný súd zároveň pripúšťa, že v niektorých prípadoch môže byť opätovné „otvorenie“ konania potom, ako prvostupňový súd vydal uznesenie o vyhlásení dokazovania za skončené, právne relevantné. O taký prípad môže ísť aj vtedy, keď vyjadrenie prednesené účastníkom konania v jeho záverečnom návrhu, ktoré dovtedy nebolo prezentované (a na ktoré reakcia druhého účastníka konania v zásade nie je prípustná, pozn.), považuje prvostupňový súd za také, ktoré môže mať závažný vplyv na jeho rozhodovanie vo veci samej, resp. na posúdenie samotnej prípustnosti rozhodovania vo veci samej s ohľadom na

splnenie procesných podmienok konania (vrátane procesnej spôsobilosti účastníka konania, pozn.).

V posudzovanom prípade právna zástupkyňa sťažovateľky (odporkyne) v záverečnom návrhu spochybnila aktívnu vecnú legitimáciu navrhovateľov na podanie žaloby z dôvodu, že ich právny predchodca ku dňu svojej smrti nevlastnil sporné nehnuteľnosti v podiele 1/2 k celku a že dodatočné dedičské konanie po ich právnej predchodkyni „*bolo uskutočnené v rozpore so zákonom*“. Po preskúmaní zápisnice z pojednávania konaného 5. júna 2012 tvoriacej prílohu sťažnosti ústavný súd zistil, že hoci sťažovateľka tvrdí, že jej právna zástupkyňa vychádzala z obsahu súdneho spisu, ako aj z pripojených dedičských spisov, vo svojich predchádzajúcich vyjadreniach žiadna z nich aktívnu vecnú legitimáciu navrhovateľov nespochybnila. Naopak, z uvedenej zápisnice vyplýva, že sťažovateľka sa viackrát snažila s navrhovateľmi dohodnúť na mimosúdnom vyriešení daného sporu, avšak bezúspešne.

Splnenie procesných podmienok (vytvárajúcich zákonný rámec pre reálne uplatnenie základného práva na súdnu ochranu) skúma súd počas celého konania. Postup súdu, ktorý po prednesení záverečných návrhov účastníkmi konania a po vyhlásení dokazovania za skončené v zmysle § 118 ods. 4 OSP zruší svoje rozhodnutie s tým, že umožní niektorému z účastníkov konania preukázať svoju procesnú spôsobilosť, nie je porušením princípu rovnosti účastníkov konania ako súčasť práva na súdnu ochranu (resp. práva na spravodlivý proces); takýto postup má v konečnom dôsledku závažný vplyv na rozhodovanie súdu vo veci samej.

Napokon, ústavný súd už aj v minulosti judikoval, že právo na súdnu ochranu nie je absolútne, ale v záujme zaistenia najmä právnej istoty a riadneho výkonu spravodlivosti podlieha obmedzeniam, resp. podmienkam, akými sú napr. spôsobilosť byť účastníkom konania, povinnosť právneho zastúpenia v niektorých prípadoch, zákonom ustanovené náležitosti návrhu na začatie konania, zákonné lehoty a pod. (napr. III. ÚS 331/04, III. ÚS 153/05).

Podľa názoru ústavného súdu by v okolnostiach daného prípadu striktná interpretácia príslušných ustanovení Občianskeho súdneho poriadku okresným súdom mohla mať znaky prílišného právneho formalizmu odporujúceho materiálnemu chápaniu princípu právneho štátu. Takáto interpretácia však neplní žiadnu rozumnú funkciu, ale naopak, popiera samotný zmysel právnej úpravy.

Na základe uvedených skutočností dospel ústavný súd k záveru, že uznesenie okresného súdu z 26. júna 2012 nemožno považovať za svojvoľné alebo zjavne neodôvodnené, resp. za také, ktoré by popieralo zmysel práva na súdnu ochranu zahrňujúceho aj princíp rovnosti účastníkov konania, a že z ústavnoprávneho hľadiska niet žiadneho dôvodu na spochybnenie právnych záverov okresného súdu vyjadrených v jeho rozhodnutí. Keďže ústavný súd nezistil príčinnú súvislosť medzi uznesením okresného súdu z 26. júna 2012 a porušením základných práv sťažovateľky podľa čl. 46 ods. 1 a čl. 47 ods. 3 ústavy a podľa čl. 37 ods. 3 listiny, sťažnosť ako celok odmietol podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde odmietol z dôvodu zjavnej neopodstatnenosti. Vzhľadom na to bolo bez právneho významu rozhodovať o ďalších návrhoch sťažovateľky uplatnených v sťažnosti.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 23. októbra 2012